

بررسی و واکاوی مخاطرات پیش روی آتش نشانان

حسن حاجی محمدی^{۱*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۱۱/۰۵

چکیده

گاهی شرایط محیط کاری آتش نشانان بیانگر آن است که این افراد در زمانی که همه از محیط پر خطر و با ریسک بالا فرار میکنند با به خطر انداختن جان خویش، برای نجات جان و مال انسان ها خود را به خطر می اندازند. در شرایط پر مخاطره محیط کاری آتش ریسک ها و فاکتورهای زیان آور شغلی بسیاری وجود دارد که متأسفانه در بسیاری مواقع مورد توجه جدی قرار نگرفته و یا به آن توجه لازم معطوف نمی شود. حضور در صحنه هایی با انواع آلودگی های محیطی از قبیل گازهای شیمیائی سمی و کشنده، درجه حرارت و رطوبت بسیار بالا و همچنین محیط هایی که خطر سقوط از ارتفاع، محبوس شدن در آتش، انفجارات فیزیکی و شیمیایی، ریزش آوار و... از جمله این مخاطرات است. یک آتشنشان در این شرایط سخت باید عملیات امداد و اطفای حریق را در کوتاه ترین زمان ممکن و با حداقل امکانات و تمهیدات ایمنی محیطی انجام دهد، از سوی دیگر دیدن صحنه های دلخراش همچون صحنه هایی که منجر به مصدومیت و تلفات جانی مردم و یا همکاران آتش نشان شده است، از جمله فاکتورهای زیان آور شغلی آتش نشانی محسوب میشود. ما در این پژوهش مخاطرات پیش روی آتش نشانان را واکاوی و بررسی میکنیم.

واژگان کلیدی

مخاطرات، آتش، آتش نشانی، مخاطرات پیش روی

۱. کارشناس مدیریت عملیات امداد و نجات، دانشگاه علمی کاربردی دانشگاه علوم پزشکی شیراز.

مقدمه

حرفه آتش نشانی یکی از سخت ترین و پر استرس ترین مشاغل محسوب می گردد. سازمان های آتش نشانی با هدف نجات جان و مال انسان ها و به منظور کاهش خسارات مالی و جانی ناشی از حوادث انسان ساخت و طبیعی تشکیل شده است. این فرشتگان نجات آنجا که همه از خطر می گریزند، آنان در بحرانی ترین شرایط در دل حادثه می روند که در این راه با مسائل، مخاطرات و تهدیدات فراوانی روبرو هستند. از حادثه تصادف ساده تا بزرگترین انفجارات آتش نشان در صحنه حاضر است. عوارض و مخاطرات شغلی در حرفه آتش نشانی با بروز و تشدید انواع بیماری های جسمی و روانی جلوه می کند. بر این اساس مهم ترین وظیفه آتش نشانان شامل آماده باش شبانه روزی برای شرکت در حوادثی که جان انسان در خطر باشد، انجام عملیات نجات و امداد در حوادثی که جان حیوانی در خطر باشد، شرکت فعال در حوادث طبیعی به منظور یاری رساندن به هموطنان، اداره کردن و مهار آتش سوزی ها در صنایع و اماکن مختلف، بررسی علل حریق و حوادث در شرایط محیطی متفاوت و همراه با مخاطرات گوناگون می شود. به این ترتیب آتش نشانان در هر ماموریت به طور معمول در معرض چندین عوارض از جمله عوارض ناشی از استرس رانندگی و ترافیک، عوارض ناشی از اثرات دود و گازهای سمی در محل های عملیات، عوارض ناشی از صدای آژیر، بلندگو و نور چراغ گردان، عوارض ناشی از ترشح هورمون های دفاعی و آمادگی بدن در برابر حوادث، اثرات ناشی از حرارت در محل حریق، عوارض ناشی از تماس یا جذب مواد شیمیایی از طریق پوست، عوارض ناشی از صدمات فیزیکی در حین انجام وظیفه، عوارض ناشی از دریافت پرتوهای یونساز و تشعشعات رادیو اکتیویته قرار می گیرند.

علاوه بر این، آتش نشانان در هنگام انجام عملیات نجات و امداد در معرض عوارضی نظیر رویت صحنه های دلخراش و تألم آور، عوارض ناشی از وقوع انفجار در صحنه حادثه، عوارض ناشی از مسائل ارگونومی وسایل و تجهیزات و ماشین آلات، عوارض ناشی از انجام خدمت به صورت شیفتی، عوارض ناشی از عدم تغذیه صحیح و متناسب با حرفه، عوارض ناشی از استرس پس از حادثه، عوارض ناشی از کارکردن در محیط های آلوده، عوارض ناشی از کارکردن در محیط های مرطوب نیز قرار می گیرند. براساس آمار سال های ۷۶ تا ۸۱ در رابطه با خسارات جانی و مصدومین ناشی از شرکت در عملیات آتش نشانی، بیشترین مصدوم ناشی از شرکت در عملیات حریق و نجات مربوط به سال ۸۱ با تعداد ۶۳ مصدوم حریق و ۱۲ مصدوم نجات بوده است. بنابراین گزارش، وجود فاکتورهایی شامل سرو صدا، محیط عفونت زا و آلوده، مواد شیمیایی و گازهای سمی، مواد رادیواکتیو، کار در محیط غیر متعارف (کم نور و پر نور)، وجود ذرات معلق در هوا، کار در شرایط جوی نامساعد، کار در ارتفاع، ریزش و برخورد اجسام خارجی، انفجار، خطر برق، سطوح شیب دار و لغزنده، کار در فضای مسدود و غیر متعارف، کار در اعماق، کار در محیط های با حرارت بالا، جابجا کردن قطعات سنگین، کار در فضای باز، کار در محیط های مرطوب، کار در محیط های متعفن و نامطبوع، کار در شرایط روحی نامساعد از مهم ترین عواملی است که شرایط محیط کار آتش نشانان را از حالت عادی خارج می کند. بر این اساس، مقایسه فاکتورها و عوامل زیان آور در محیط کار با شرایط ویژه شغل آتش نشانی گواه آن است که کلیه

فاکتورها و عوامل مذکور در حرفه آتش نشانی وجود داشته ضمن اینکه فاکتورهای دیگری نیز وجود دارد که در قوانین موضوعه لحاظ نشده است لذا یک آتش نشان در هر حادثه حداقل ۱۰ مورد از عوامل زیان آور را لمس می کند همچنین آتش نشان در طول خدمت با تمامی فاکتورهای زیان آور در صحنه های عملیات و امداد رسانی مواجه است. به گزارش مهر، اگرچه حرفه آتش نشانی از مشاغل سخت و زیان آور است اما با مقایسه شرایط حرفه ای شغل آتش نشانی در کشورمان با دیگر کشورهای پیشرفته دنیا، متأسفانه در ایران به اندازه کافی به فراهم آوردن امکانات و شرایط اقتصادی و روحی مساعد برای آتش نشانان تاکنون توجه ویژه ای نشده و این در حالی است که در کشورهای مرقی شغل آتش نشانی در زمره مشاغل پرخطر محسوب می شود. به همین لحاظ، تلاش در جهت ارتقاء سطح بهداشت حرفه ای آتش نشانان با مشارکت نهادهای مرتبط، کارشناسان و متخصصان و به ویژه مرکز سلامت محیط کار وزارت بهداشت ضروری به نظر می رسد. (عطار ۱۳۷۴)

مخاطرات شغلی آتش نشانان

آتش نشانان به صورت ۲۴ ساعته در معرض انواع عوامل زیان آور که موجبات استرس های روحی و روانی و صدمات فیزیکی، شیمیایی و غیره بوجود می آورد، قرار دادند که این عوامل به شرح ذیل می باشد:

- ۱ - صدای زنگ حریق: شوک ناشی از صدای بیش از ۸۵ دسی بل آن هم در شب و به طور ناگهانی موجب ترشح هورمون آدرنالین و افزایش ضربان قلب و فشار خون می شود.
- ۲ - استرس رانندگی و ترافیک: استرس ناشی از دیر رسیدن به صحنه عملیات در معابر کم عرض و پرتراфик علی الخصوص اگر خودرو، پرشتاب نباشد.
- ۳ - حوادث: استرس ناشی از حادثه موجب ترشح هورمون های آدرنالین و کورتیزول می شود که این خود عاملی برای تخریب یا آسیب به بخش های مختلف بدن می شود.
- ۴ - استرس جوابگویی به بی سیم: اختلال در بیان در اثر استرس جوابگویی به بی سیم
- ۵ - صدای آژیر و بلندگو و نور چراغ گردان: محرک سیستم عصبی است.
- ۶ - استرس هنگام رسیدن به محل: این استرس بیشتر در حوزه فرماندهان رخ می دهد از آنجا که فرماندهان باید در کوتاهترین زمان، حادثه را ارزیابی و عملیات را طراحی کنند، رخ می دهد.
- ۷ - دود و گازهای سمی: مسمومیت، اختلالات تنفسی و گوارشی، ضایعات عصبی ناشی از این محیط آسیب می رساند.
- ۸ - حرارت در محل آتش سوزی: سوختگی یکی از دردناک ترین آسیب های جسمی است که اثرات روحی و روانی برای فرد حادثه دیده و اطرافیان او نیز دارد.
- ۹ - تماس یا جذب مواد شیمیایی از طریق پوست: مواد شیمیایی موجب مسمومیت، سوختگی اختلالات گوارشی و تنفسی و ضایعات خونی و قلبی و بیماری های پوستی در آتش نشانان می گردند.

- ۱۰- صدمات فیزیکی هنگام انجام وظیفه: احتمال مرگ، قطع نخاع، شکستگی و سوختگی و خفگی و ... در حین عملیات وجود دارد.
- ۱۱- پرتوهای یون ساز: خطرات ناشی از مواد رادیو اکتیو و آزمایش های هسته ای و ... علی الخصوص در رادیولوژی ها، مراکز صنعتی و آزمایشگاهها رخ می دهد.
- ۱۲- ترس و دلهره انجام بهینه عملیات: از لحظه اعلام آتش سوزی یا حادثه تا رسیدن به محل حادثه، هورمون هایی در آتش نشانان تولید می شود که آنها را عصبی و خشن می کند و آنان را از روند طبیعی خارج می کنند و احتمال اینکه فرماندهی از هم گسیخته شده و افراد زیر دست خودسرانه عمل کنند، بالایی رود.
- ۱۳- حفظ جان خود و همکاران: استرس ناشی از احتمال آسیب جسمی خود و همکاران
- ۱۴- رویت صحنه های دلخراش و تألم آور: دیدن صحنه های دلخراش مجروحین و کشته شدگان و همچنین مشاهده از بین رفتن اموال دیگران موجب استرس می شود.
- ۱۵- عوارض ناشی از وقوع انفجار در صحنه حادثه: ممکن است اولین اشتباه آتش نشان، آخرین اشتباه او باشد و منجر به کشته شدن وی و دیگر همکاران او شود.
- ۱۶- ارگونومی وسایل، تجهیزات و ماشین آلات: عدم آراگونومی صحیح عوارضی چون کاهش کیفیت کار و افزایش میزان جراحات و حوادث ناشی از کار می شود.
- ۱۷- حمل و نقل تجهیزات سنگین: شکستگی و آسیب های کمر و ...
- ۱۸- انجام خدمت در کارهای شیفت ۲۴ ساعته: کم خوابی، برهم خوردن ساعات بیولوژیکی بدن موجب ترشح هورمون ملاتونین می شود.
- ۱۹- مأموران آتش نشانی بیشتر در معرض خطر ابتلا به سرطان قرار دارند: ایسکانیوز به نقل از یک نشریه آمریکایی اعلام داشت مواجهه با مواد شیمیایی سرطان زا احتمال ابتلا به سرطان روده و مغز و سرطان مثانه و کلیه و پوست را در آتش نشانان، بالا می برد.
- ۲۰- نبود تغذیه صحیح و متناسب با حرفه آتش نشانی: تغذیه صحیح می تواند باعث افزایش کارایی شود، تهیه و تدارک غذای گرم و مناسب در سه وعده غذایی برای آتش نشانان مشکل است. (حیدری گرجی ۱۳۷۲)
- ۲۱- عارضه قلبی در آتش نشانان: طبق اظهارات انجمن سلامتی آمریکا، حمله قلبی و ایست قلبی و مرگ ناگهانی در آتش نشانان به علت فشار شدید جسمی و روحی و هیجانات زیاد، بسیار رایج است.
- طبق گزارش تحقیقاتی که توسط اداره آتش نشانی ایالت میشیگان صورت گرفته مشخص گردید که آتش نشانان بالای بیست سال سابقه نه تنها از نظر فکری بلکه از نظر فیزیکی هم دچار خسارت می شوند. استرس از نقطه نظر طبی در آتش نشانان وجود دارد که این استرس ناشی از ماهیت شغلی آنان است و ناراحتی شخصی را در آنان فراهم می کند بنابراین یک برنامه کاستنی استرس در طول آموزش آنان باید مورد استفاده قرار گیرد.

— پژوهشی کاربردی در دسامبر ۱۹۹۹ در آتش نشانی کوهستان ایالات آلاباما در این خصوص صورت گرفته است: با مطالعه بر روی آتش نشانانی که در حوادثی نظیر آزاد راه نیستند، خرابی ترن هوایی کانزاس سیتی، بمباران شهر اوکلاهوما و حادثه دبیرستان کلمبیا شرکت داشته اند به این نتیجه رسیدند که استرس های فیزیولوژیکی به طور کامل حذف شدنی نیستند و مدیریت استرس مطلوب تر می باشد لذا برای کاستن استرس باید برنامه مدون شامل:

* اقدام اولیه برای مشاهده اولیه صحنه

* اقدام اولیه برای آموزش

* مد نظر قرار دادن تغییرات محیطی

* مشاوره در مورد اوضاع و برنامه های راهبردی

* مدیریت رویدادهای وخیم بازبینی صحنه صورت گیرد

— دایره آتش نشانی ایالات متحده برنامه ای تحت عنوان مدل بهبود استرس آتش نشانان را از فوریه سال ۱۹۹۹ در دست اجرا دارد. آنها معتقدند مخاطراتی که آتش نشانان در معرض مواجهه با آن هستند بطور مداوم و روز افزونی در حال افزایش است. آتش نشانان در حوادثی نظیر آتش سوزی، فلاکت های محلی، حوادث خودرویی، عملیات تروریستی شهری، خرابی بناها، زلزله و طوفان شرکت دارند و حتی سرویس های آتش نشانی تعلیماتی جهت خنثی کردن اسلحه های کشتار جمعی در دست اجرا دارد. بر طبق یک ضرب المثل: "ساعات کار و ساعات انتظار حاصل کار آتش نشانان می باشد." تنها در حادثه ۱۱ سپتامبر (بر خورد هواپیما با مرکز تجارت جهانی در نیویورک) ۳۴۰ نفر از آتش نشانان جان خود را از دست دادند. استرس های عکس العمل های تند و تیز، استرس های انتظاری و استرس های غیرعادی پست دراماتیک از نوع استرس های خطرناک و بلند مدت هستند که در آتش نشانی شایع می باشد.

— شناخت جدول بیوریتیم افراد هم می تواند در کاهش صدمات ناشی از کار آتش نشان مفید باشد.

— در آگوست ۲۰۰۲ توسط ویلیام دانگلو در دانشکده آتش نشانی دانشگاه میشیگان شرقی پژوهشی صورت گرفته است. بر طبق این تحقیق مشخص گردید که حسن انجام کار در سرویس های آتش نشانی بطور گسترده وابسته بر طرز مهار خطر در موقعیت های دشوار و مدیریت عکس العمل های ناشی از استرس های آتش نشانان می باشد، نتایج این تحقیق اعلام داشته که: شرایط حاکم بر محیط ایستگاه آتش نشانی، نوع ارتباط با افسران و فرماندهان، شرایط مدیریتی رایج، ابزارهای محافظتی آنان، استرس های زندگی شخصی کارکنان از عوامل مهم استرس می باشد. در این تحقیق مشخص گردید که: آتش نشانان با داشتن تحصیلات و تمرینات و دکتترین خوب در مواجهه با حوادث بهتر می توانند انجام وظیفه نمایند و کارایی و روحیه بالاتری دارند لذا از استرس کمتری برخوردارند

— در مقاله ای از دکتر بلوم آمده است که: بالاترین آمار طلاق و سوءرفتار، صدمات فیزیکی، تحمل درد و ناراحتی، عدم تعادل و تعامل در مناسبت های روحی در بین آتش نشانان، افسران پلیس و فوریت های پلیس می باشد. حس ماندن یا فرار کردن، تحت کنترل در آوردن وقایع و یا محیط، ایجاد صدای آرام و یا نامفهوم، حس مواجه شدن یا صحنه های

غیرمعمولی، استرس زنده ماندن در عملیات آتش نشانی، باعث ترشح هورمون آدرنالین و تشدید استرس می گردد. در خصوص کنترل و کاهش استرس توصیه هایی به شرح ذیل ارائه نمود:

-تمرینات بدنی و استراحت بعد از حرکت فیزیکی

-مدیریت زمان

-صحبت با مردم

-عدم استفاده از الکل و مواد مخدر

-داشتن رفتاری معقول

-مطالعه یا نویسندگی مخصوصاً وقتی خوبتان نمی برد

-در زندگی خود تغییرات بزرگ انجام ندهید

-با افکار و خاطرات خود نجنگید.

-پژوهشی در سال ۱۳۷۹ توسط آقایان دکتر منور یزدی، دکتر شریفیان و دکتر علیپور در آتش نشانی تهران انجام شد که مشخص گردید میزان نمره نهایی استرس شغلی افراد با داشتن شغل دوم رابطه مثبت معنی دار و با سن رابطه منفی معنی دار نشان می دهد.

-بیشترین میزان استرس شغلی در مقیاسهای کوشش بدنی و مواجهات خطرناک و فشار کاری زمانی وجود داشته است.

استرس شغلی

استرس شغلی را می توان روی هم جمع شدن عاملهای استرس زا و وضعیتهای مرتبط با شغلی دانست که اکثر افراد نسبت به استرس زا بودن آن اتفاق نظر دارند. همچنین استرس شغلی را می توان کنش متقابل بین شرایط کار و ویژگیهای فردی شاغل به گونه ای که خواسته های محیط کار بیش از آن است که فرد بتواند از عهده آنها برآید تعریف کرد. در بعضی موارد به کارگیری فرد در کاری که با توانایی ها و اطلاعات او همخوانی ندارد و یا تغییر در فعالیت کاری او می تواند باعث ایجاد استرس در فرد شود.

عواملی که باعث استرس شغلی در محیط کار می شوند را می توان به سه دسته کلی تقسیم کرد:

- عوامل فردی: مثل تضاد در نقش، ابهام در نقش، تعارض در هدفهای فردی، اتفاقات غیر منتظره شخصی و مسائل اقتصادی

- عوامل سازمانی: شامل ساختار سازمانی، فرآیندهای سازمانی، خط مشی های سازمانی، عوامل ارتباطی، الزامات شغلی، شرایط فیزیکی سازمان و مراحل حیات سازمان

- عوامل محیطی: شامل عوامل اقتصادی، عوامل سیاسی و عوامل تکنولوژیکی

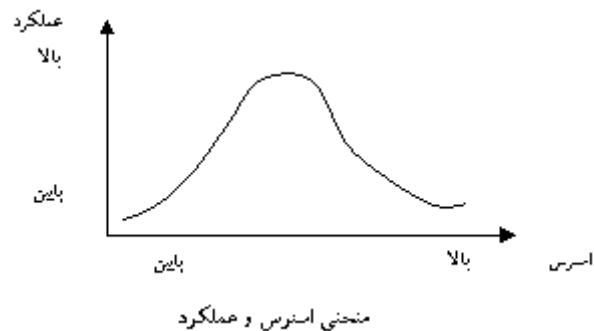
بر طبق یک مکتب فکری، تفاوت در مشخصات فردی مانند شخصیت و شیوه سازگاری فرد، مهم ترین عوامل در ایجاد استرس کاری در افراد است؛ به عبارت دیگر، چیزی که برای یک نفر استرس زا است ممکن است برای دیگری مهم

نباشد. این دیدگاه استراتژیهای پیشگیرانه‌ای را به دنبال داشته است که تمرکز بر کارمندان و راههایی برای کمک به آنها برای سازگاری با موقعیتهای مختلف شغلی است.

استرس باعث ایجاد عوارض فیزیولوژیکی، عوارض روانی و عوارض رفتاری بسیاری در افراد می‌شود. افرادی که استرس زیادی را تحمل می‌کنند توجه کمتری به انجام کار خود دارند و بنابراین ممکن است به خود و دیگر افراد سازمان آسیبهایی وارد کنند. به طور کلی استرس شغلی بازدهی و بهره‌وری کارکنان را پایین می‌آورد. شرایط کاری نقش اساسی در ایجاد استرس در کارمندان دارد اما نمی‌توان از عوامل فردی چشم‌پوشی کرد.

سطوحی از استرس ممکن است به بهتر شدن عملکرد کاری کمک کنند. وقتی استرس وجود نداشته باشد کارکنان دچار تنبلی و کسالت می‌شوند. چنان که استرس افزایش پیدا کند عملکرد به سمت بهبود می‌رود و کارکنان آمادگی ذهنی و روانی بالایی برای رویایی با چالشها پیدا می‌کنند.

اگر مقدار استرس از سطح بهینه فراتر رود، تقاضاها از توانایی کارکنان بیشتر و در نتیجه سطح عملکرد افت می‌یابد.

یکی از راههای کاهش استرس شغلی دعوت از مشاوران و کارشناسان جهت مشاوره در زمینه راههای توصیه شده در بهبود شرایط کاری می‌باشد. این نگرش مستقیم‌ترین راه برای کاهش استرس در کار است که شامل شناسایی جنبه‌های موفق کار و طراحی استراتژی برای کاهش یا حذف عوامل استرس‌زا می‌باشد. مزیت نگرش این است که به طور مستقیم با دلایل ریشه‌ای استرس در کار سر و کار دارد. گرچه، مدیران گاهی با این نگرش موافق نیستند زیرا باعث تغییرات در کارهای معمول یا برنامه‌های تولیدی، یا تغییراتی در ساختار سازمانی می‌شود.

ارائه یک راه حل کلی و جامع برای پیشگیری از استرس ممکن نیست اما می‌توان دستورالعملهایی برای پیشگیری از آن بیان کرد. در تمام موقعیتهای، فرایندی برای برنامه‌های پیشگیری استرس شامل سه مرحله متمایز می‌شود: تعیین مشکل، مداخله و ارزیابی.

سختی‌ها و خطرات شغل آتش‌نشانی شامل خطرات فیزیکی، روانی و حرارتی می‌شود. آتش‌نشانان با توجه به شرایط و میزان آتشی که به آن روبرو می‌شوند با این خطرات درگیر شده و آسیب‌های مختلفی را تجربه خواهند کرد.

خطرات فیزیکی شغل آتش نشانی

آتش نشان ها با خطرات فیزیکی بسیاری روبه رو هستند که می تواند جان و سلامت آن ها را تهدید کند. خطرات شغل آتش نشانی به قدری زیاد است که در اکثر کشورهای دنیا در لیست مشاغل سخت نام این شغل دیده می شود. خطرات فیزیکی این شغل شامل موارد زیر می شود:

آتش و حرارت: یکی از بزرگ ترین خطرات آتش نشانی، مواجهه با آتش و حرارت شدید است. حتی با وجود لباس های حفاظتی، آتش نشان ها ممکن است دچار سوختگی های جدی شوند.

ساختمان های در حال فروپاشی: در هنگام نجات افراد از ساختمان های در حال سوختن، آتش نشان ها با خطر فروپاشی ساختمان روبه رو هستند. سقوط آوار و مصالح ساختمانی می تواند منجر به آسیب های جدی یا حتی مرگ شود.

انفجارها: آتش نشان ها در مواجهه با آتش سوزی های ناشی از مواد قابل انفجار، با خطر انفجارهای ناگهانی روبه رو هستند. این انفجارها می تواند آسیب های جدی به آتش نشان ها وارد کند.

مواد شیمیایی خطرناک: در برخی از آتش سوزی ها، ممکن است مواد شیمیایی خطرناک وجود داشته باشد که می تواند به سلامت آتش نشان ها آسیب بزند. استنشاق بخارات سمی یا تماس با مواد شیمیایی می تواند منجر به مشکلات جدی برای سلامتی فرد شود.

آسیب های جسمی ناشی از ابزارها: استفاده از ابزارهای سنگین و تیز، خطرات زیادی برای آتش نشان ها به همراه دارد. آسیب های ناشی از استفاده نادرست از این ابزار یا بروز حادثه در حین استفاده از ابزار می تواند جدی باشد.

آموزش و تمرین مناسب یکی از مهم ترین عوامل در کاهش خطرات و افزایش ایمنی آتش نشان ها است. آتش نشان ها باید به طور مداوم آموزش های فنی و عملی را دریافت کنند و در تمرین های دوره ای شرکت کنند تا مهارت ها و دانش خود را به روز نگه دارند. همچنین برای کاهش خطرات فیزیکی، آتش نشان ها باید با جدیدترین تکنیک های اطفای حریق، استفاده از تجهیزات مدرن و پیشرفته و ابزارهای مختلف آشنا باشند. این آموزش ها باید به صورت دوره ای و مداوم برگزار شود.

خطرات روانی شغل آتش نشانی

آتش نشان ها فقط با خطرات فیزیکی دست و پنجه نرم نمی کنند. مواجهه با شرایط خطرناک مختلف می تواند روحیه هر فردی را با مشکلاتی مواجه کند. آتشنشان ها با توجه به مأموریت های مختلفی که دارند، با صحنه های دردناک زیادی روبه رو می شوند. همین امر باعث می شود که خطرات روحی روانی مختلفی آن ها را تهدید کند. خطرات شغل آتش نشانی صرفاً ضربه های فیزیکی و جسمی نیستند و شامل خطرات روانی ناشی از فشار بالای استرس و اضطراب نیز می شوند.

برای مثال برخی از آتش نشان ها به دلیل مواجهه با موقعیت های بحرانی و مشاهده صحنه های دلخراش، ممکن است دچار PTSD شوند. این اختلال می تواند منجر به کابوس ها، فلش بک ها و مشکلات روانی شود. همچنین فشارهای

روانی و استرس مداوم می تواند منجر به بروز افسردگی و اضطراب در آتش نشان ها شود. این مشکلات روانی می تواند بر عملکرد شغلی و زندگی شخصی آن ها تاثیر بگذارد.

علاوه بر این ها آتش نشان ها به دلیل شیفت های طولانی و مواجهه مداوم با موقعیت های بحرانی، ممکن است دچار خستگی روانی شوند. انتظار مداوم برای قرار گرفتن در موقعیت هایی سرشار از اضطراب می تواند توانایی آن ها در تصمیم گیری و عملکرد مؤثر را تحت تاثیر قرار دهد.

حمایت روانی از آتش نشان ها یکی از ضروریات برای حفظ سلامت روان آن ها است و می تواند عوارض ناشی از خطرات شغل آتش نشانی را به حد زیادی کاهش دهد. برنامه های کاهش استرس مانند یوگا، مدیتیشن و ورزش های مختلف می تواند به آتش نشان ها کمک کند تا استرس های شغلی خود را مدیریت کنند.

خطرات حرارتی شغل آتش نشانی

مواجهه مداوم با حرارت زیاد می تواند مشکلات بسیاری را برای سلامت آتش نشانان ایجاد کند. علاوه بر احتمال سوختگی قسمت های مختلف بدن، آتش نشانانی که بیشترین مواجهه با آتش و تجهیزات آتش نشانی را دارند و ساعت های طولانی در شرایط بد تنفسی قرار می گیرند با افزایش ریسک ابتلا به سرطان ریه مواجه می شوند. همچنین قرار گرفتن در معرض تنفس مونوکسید کربن می تواند خطر بروز حملات قلبی را افزایش دهد. ابتلا به بیماری های ریوی مانند آسم نیز یکی دیگر از خطرات تنفس دود حاصل از آتش سوزی است.

استفاده از تجهیزات آتش نشانی و فناوری های پیشرفته می تواند به کاهش خطرات و افزایش ایمنی آتش نشان ها کمک کند. این تجهیزات باید به روز و متناسب با نیازهای شغلی آتش نشان ها باشند. لباس های حفاظتی با کیفیت و مقاوم در برابر حرارت و مواد شیمیایی می تواند از آتش نشان ها در برابر آسیب های حرارتی محافظت کند. همچنین ماسک شیمیایی با فیلترهای پیشرفته می تواند از استنشاق دود و گازهای سمی جلوگیری کند.

استفاده از دستگاه های ارتباطی پیشرفته نیز می تواند به آتش نشان ها کمک کند تا در موقعیت های بحرانی با یکدیگر و مرکز کنترل ارتباط برقرار کنند و هماهنگی بهتری داشته باشند. (گریفین^۱ ۲۰۰۱)

یکی از خطرات مهمی که آتش نشانان با آن مواجه هستند سوختگی ناشی از حرارت و شعله آتش می باشد. آتش نشانان به طور معمول با گرما و حرارت شدید مواجه هستند که می تواند باعث آسیب پوستی، آسیب به بافت بدن و حتی استخوان ها شود. حتی در برخی از موارد با اینکه از لباس های محافظ آتش نشانی استفاده می کنند، این سوختگی ها می توانند تا حدی شدید باشند که کشنده باشند باید در نظر داشت این نوع از سوختگی ها نیاز به درمان فوری دارند. خطر دیگر شغل آتش نشانی برای آتش نشانان؛ این فرشتگان نجات، استنشاق دود است. دود ناشی از حریق، حاوی گازهای سمی است که می تواند سیستم تنفسی آتش نشانان را تحت تاثیر قرار دهد و منجر به عوارض ریوی مانند برونشیت، آمفیزم و آسم شود.

¹ griffin

آسیب های جسمی خطر دیگری است که آتش نشانان با آن مواجه هستند. سقوط آوار، فروریختن سازه ها و انفجارها می تواند منجر به آسیب های فاجعه بار مانند شکستگی، دررفتگی و یا حتی آسیب های مغزی شود. آتش نشانان همچنین به دلیل کار در محیط های با دمای بالا در معرض خطر گرمزدگی و کم آبی هستند. این شرایط می تواند باعث بروز گرفتگی عضلات، سردرد، سرگیجه و خستگی گردد.

جدا از خطراتی که در بالا ذکر شد، آتش نشانان با خطرات متعدد دیگری مانند قرار گرفتن در معرض مواد شیمیایی مضر، مواد سرطان زا و بیماری های عفونی مواجه هستند. مواد سرطان زا می توانند انواع مختلفی از سرطان از جمله سرطان ریه را ایجاد کنند، در حالی که بیماری های عفونی می توانند منجر به بیماری های تنفسی و عفونت های پوستی شوند. (ابطحی ۱۳۷۶)

اقدامات ایمنی که آتش نشانان می توانند انجام دهند چیست؟

آتش نشانان برای ایمن ماندن در حین انجام وظیفه به تجهیزات ایمنی و آموزش مناسب نیاز دارند. لباس های محافظت در برابر آتش مانند ژاکت ها، شلوارها، چکمه ها و کلاه های ضد حریق می توانند از آن ها در برابر گرما و سایر خطرات تا حد بسیاری محافظت کنند. آتش نشانان همچنین باید از به روز بودن و سالم بودن تجهیزات خود مطمئن شوند. نگهداری منظم از تجهیزات آتش نشانی مانند مخازن اکسیژن، شیلنگ ها و نازل ها می تواند به جلوگیری از حوادث کمک کند. علاوه بر این، آتش نشانان باید از محیطی که در آن کار می کنند آگاه باشند و اقدامات احتیاطی لازم را انجام دهند. آنها باید هنگام کار در محیط های پر از دود از دستگاه تنفس مستقل و کپسول های اکسیژن استفاده کنند تا از استنشاق دود جلوگیری شود. همچنین باید با نوشیدن مایعات زیاد هیدراته بمانند تا از کم آبی بدن خود جلوگیری کنند.

علاوه بر این، آتش نشانان باید پروتکل های خاصی را برای استفاده از لباس و تجهیزات حفاظتی رعایت کنند. آنها باید هنگام دست زدن به مواد آلوده یا بیماران برای جلوگیری از گسترش بیماری های عفونی از دستکش های محافظ استفاده نمایند و همچنین باید از تماس با سطوح آلوده خودداری کنند و پس از استفاده؛ تجهیزات خود را به طور کامل تمیز و عاری از آلودگی نگهداری نمایند. (رفیعی ۱۳۷۳)

سوالات متداول در شغل آتش نشانی:

پرسش متداول ۱: شایع ترین مشکلات سلامتی که آتش نشان ها با آن مواجه هستند چیست؟
آتش نشانان به دلیل ماهیت شغلی خود با مشکلات سلامتی مختلفی از جمله سوختگی ناشی از حریق، استنشاق دود، آسیب های جسمی و بیماری های مزمن تنفسی مواجه هستند.

پرسش متداول ۲: آتش نشانان چگونه می توانند از خود در برابر مواد سرطان زا محافظت کنند؟
آتش نشانان می توانند با پوشیدن لباس های محافظ از جمله ماسک، دستکش و روپوش، قرار گرفتن بدن در معرض مواد سرطان زا را به حداقل برسانند. همچنین آتش نشانان باید هنگام بازگشت از یک حادثه آتش سوزی از پروتکل های ضد عفونی به دقت پیروی کنند.

سؤالات متداول ۳: آتش نشانان برای رسیدگی به سوانح مواد خطرناک چه نوع آموزشی می بینند؟ آتش نشانان تحت آموزش های تخصصی در زمینه کار با مواد خطرناک قرار می گیرند که شامل شناسایی مواد شیمیایی مختلف، درک نحوه واکنش آنها با یکدیگر و نحوه استفاده از تجهیزات حفاظتی مناسب برای جلوگیری از قرار گرفتن در معرض آنها می شود. (دویلی ۲۰۰۳)

نتیجه گیری

همانطور که گفته شده یکی از مهمترین مسئولیت های مدیریت منابع انسانی، حفظ کارکنان توانمند به منظور ایجاد و حفظ مزیت رقابتی و بالا بردن کارایی و عملکرد کارکنان است. برای رسیدن به این هدف لازم است کارکنان از سطح رضایتمندی بالایی برخوردار باشند تا برای سازمان ایجاد ارزش نمایند. شغل آتش نشانی با چالش ها و خطرات بسیاری همراه است که نیاز به آمادگی فیزیکی، روانی و فنی بالایی دارد. آتش نشان ها هر روز جان خود را برای نجات دیگران به خطر می اندازند و با شرایط بحرانی و دشواری روبه رو می شوند. حمایت از آتش نشان ها از طریق آموزش های مناسب، حمایت روانی و استفاده از تجهیزات پیشرفته می تواند به کاهش خطرات شغل آتش نشانی و بهبود سلامت و ایمنی آن ها کمک کند. همچنین استفاده از تجهیزات مناسب آتش نشانی مانند لباس آتش نشانی، کلاه آتش نشانی و سایر تجهیزات حفاظت فردی استاندارد آتش نشانان نقش موثری در روند پیشرفته آنان دارد.

منابع

- ۱- استوار، جین، بنجامین. تندیدگی یل استرس بیماری قرن جدید ترجمه پریخ دادستان. انتشارات رشد، ۱۳۷۷ ص ۷۰-۶۰ و ۱۲۸
- ۲- عطار، ح، بررسی رابطه استرس شغلی با خشنودی شغلی و سلامت روان کارکنان یک مجتمع صنعتی پایان نامه کارشناسی ارشد انشتیتو روانپزشکی تهران ۱۳۷۴
- ۳- حیدری گرجی داود، بررسی اثرات فشارهای عصبی و روانی ناشی از محیط کار بر عملکرد نیروی انسانی سازمان امور اداری و استخدامی کشور، انتشارات دانشگاه تهران ۱۳۷۲
- ۴- ابطحی، ح الوانی، م پژوهشی پیرامون فشارهای عصبی مدیران بخش صنعت کشور، نشریه مطالعات مدیریت ۱۳۷۶
- ۵- آزاد مرزآبادی، ا، بررسی استرس های شغلی گروهی از کارکنان سپاه مجله طب نظامی ۱۳۸۶
- ۶- رفیعی، م. بررسی عوامل موجد فشارهای عصبی و نقش فشارهای عصبی در کارایی مدیران کارخانه ماشین سازی اراک، انتشارات دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۷۳
- ۷- آزاد مرزآبادی. ا. بررسی استرسهای شغلی کارکنان یک واحد نظامی مله طب نظامی ۱۳۸۳

۸- ملکوتی، ک، بخشانی، زهروری، بررسی ارتباط بین استرس ها شغلی و اختلالات افسردگی و اضطراب در کارکنان بیمارستان های دانشگاه علوم پزشکی زاهدان فلصنامه اندیشه و رفتار ۱۳۷۳

9-Doyle,E,Christines. Work and organizationl psvchology, An,Introduction with attitude.2003,P.111-158psychology press,taylor and francis group, p106-111

10-griffin, Moorhead,Griffin,W organization, sixth Edition Arizona state university managing hokghton Mifflin company boston new york 2001 p220-246

11-french J.R.P Jr and caplan R.D Organizational stress and individudual strain, in A.J marrow,ed the failurure of success, AMACOM, New york AMACOM, 1972 30-66

12-Marc alan schuckit drug and alcohol abuse A CLINICAL GUIDE TO DIAGNOSIS and treatment sprnger publications isbn 09387257322,published 2006.

13- fishbein DH,Hyde C,hubal R, Hubbard S,Williams J,IalongoN.Mediators of the stress-substance-use relationship in urban male adolescents.prev sci.Jun 2006,7(2),113

14-sarah ringold MD Writer cassio lynm AM,Illustrator,Richard M Glass,MD,Editor SUBSTANCE ABUSE JAMA 2006,295,2100-2110

15- Krejcie RV and morganDW,determining sample size for research activities. Educational and psychological measurement 1970,30,607-610[/auth]